

מראי מקומות- חולין קל"ח

הך דכיפה של צמר, וכ' החת"ס שיותר יש לתמוה על פרש"י והרמב"ן על התורה דנח' בפירוש ושמתי עליו פתיל תכלת, ושניהם לא הביאו הא דכפה של צמר. ולכן ביאר דלפי מה דקיי"ל דכהנים לא היו מניחין תפילין של יד משום דכתי' ילבש על בשרו, שלא יהיו דבר חוצץ בין בגדיו לבשרו, א"כ ה"ה על מצחו, שלא יהי' דבר חוצץ בין ציצ' למצחו, וא"כ א"א בכפה המפסקת, וא"כ ע"כ כפרש"י והרמב"ן עה"ת, וגם משו"ה לא הביא הרמב"ם דין זה, דלא קיי"ל כן. ומה שהק' הגמ' כאן מברייטא זו, דס"ל דכפה של צמר היתה, היינו משום דלא מצינו מי שחולק על דין דבגד קטן הי' האבנט, ולכן שפיר הק' מהא. **וע"ע במלבי"ם** (שמות כ"ח, ל"ז), **ובהערות להגר"ש**, דהעירו דאם הי' כפה של צמר, לכאור' הוי יתור בגדים, ואיך הי' מותר לכה"ג ללבשו. וע"ש מה ששקלו וטרו בענין זה, ושניהם נוטים לומר דאם הי' רק פתילי תכלת, כמש"כ רש"י על התורה, אז אי"ז במקום בגדים ולכן לא הוי יתור בגדים, ורש"י כאן, דמשמע דכעין כובע הוא, צ"ע. **וע"ע בלב ארי**, שהביא קר' **התורת חיים** דהא אי' דהי' נראה שערו של כה"ג בין הציץ והמצנפת, ואם הי' כובע שם, איך הי' נראה שערו. והל"א ביאר דברי רש"י בסוגיין ע"פ דברי רש"י בחומש, דהוי הפתיל אמצעי רק כעין כובע, אבל לא הי' כובע ממש.

(ד) **אתמר, גזו ומכר ראשונה, ר' חסדא אמר חייב, ר' נתן בר הושעיא אמר פטור- כ' בחי' הר"ן**, דנראה דבהכי פליגי, דר' חסדא ס"ל דכיון דרחמנא אמר חמש צאן עשויות שמעשות את בעליהן, משמע דכיון שעלה בדעתו לגזו צאנו, והרי שם חמשה, אתחלה לה מצות ראשית הגז, ואע"ג דכי גזו שתיים או שלש ותו לא גזו, לא איחייב, מ"מ כיון שהחתיל לגזו אתחלה לה מצוה, וכיון דהתחילה מצוה, אע"ג דקא מכר לה לצאן ולבסוף גזה, לא אשתכח חמש חייב, מ"מ כיון דאתחלה לה מצוה, תו לא פקע. ור' נתן בר הושעיא סבר דכיון דרחמנא אמר ראשית גז צאנך תתן לך,

(א) **לא שילבננו ויתננו לו, אלא שילבננו כהן ויעמוד על חמש סלעים- פרש"י**, הא דקתני מתני' במתני' חמש סלעים, אין הביאור שעל הישראל מוטל ללבנו, אלא אשיעורא קפיד, דליתבי ל' בהכרע, שכשיתלבן שיהא בו חמש סלעים, ונפטרות כל הגזים. והעיר הרש"ש, דלשון רש"י דנפטרות כל הגזות הוא דלא כמו דמסקינן לעיל ברב ושמואל דמיירי שיש לו גזין הרבה ליתן, וצריך ליתן חמש סלעים לכל כהן וכהן, אלא כר' יוחנן משמי' דר' ינאי רבי', דנותן חמש סלעים ונפטרות כל הגזים.

(ב) **לעמוד לשרת, דבר שהוא ראוי לשירות- הק' התפארת יעקב**, היכי מקשה מנא הני מילי, הא קתני במתני' דכתי' תתן לו לומר שצריך להיות בה כדי נתינה, ואי משום דלא ידע כמה הוא כדי נתינה, ורק ע"י קרא דלעמוד לשרת ידעי' שיעור נתינה, א"כ אי"צ אלא קרא זו דדבר שהוא ראוי לשירות, וממילא ידעי' גם דצריך ליתן מה שהוא שוה חמש סלעים לאחר ליבון, ולמה צריך קרא דתתן לו. ותי' דודאי מהך דתתן לו לא שמענו אלא שיהא בו כדי נתינה, אבל אכתי לא שמענו כמה הוא כדי נתינה, וזה ילפי' מהא דלעמוד לשרת. אבל גם מלעמוד לשרת לא ידעי' דקאי על שיעור הנתינה, די"ל דאין למדין מזה אלא שיהא מן הצמר של כבשים, ולא מן העזים, כדילפי' לעיל, רק השתא דגלי קרא דבעינן שיעור כדי נתינה, ולא נתפרש השיעור, א"כ ע"כ בהך קרא דלעמוד לשרת נכלל גם שיעור הצמר, דהיינו כדי בגד קטן. **וע"ע בחזון איש** (יו"ד רי"ד לסוגיין), דהעיר דמעיקר הדין אפי' כל שהוא חייב, וא"כ מה שייך לומר שצריך להיות כדי לעמוד לשרת (ולכאור' תלוי במח' שהבאנו לעיל אם שיעור ה' סלעים דאורייתא או לא), וכ' דשמא מצוה אחרת היא, ואינו תנאי בהמצוה, אלא דאם יש לו גזיזין הרבה, יש לו מצוה אחרת ליתן ה' סלעים, כשיעור בגד קטן.

(ג) **כיפה של צמר- ע' בחתם סופר** שהביא מש"כ הכסף משנה לתמוה על הרמב"ם שלא הביא

הזרעים על האילנות, והיינו הזרעים בטלן להאילנות, וכנ"ל, א"כ אפי' אם לא שייר שום אילן אצלו, הא סכ"ס שייר אצלו חלק מן השדה. ולכאור' משמע דאם לא שייר שום אילן אצלו, א"כ אין שייר לומר דהאילנות בטלן להשדה, כיון דשל אדם אחר הם. אבל היכא דשייר עכ"פ אילן א' אצלו, א"כ הוא אילן זה בטל להשדה, ועי"ז נגררו כל האילנות בתרי', לומר דכולם בטלן להשדה. וצ"ע איך שייר זה, למה ע"י אילן א' נעשה כל האילנות בטלן להשדה. ועוד, עדיין ק' קר' הגר"ח"ק, הא עכשיו למעשה שדות שונות הם, ואיך מפריש פאה משדה א' על חבירו, וצ"ע. וציידד דאולי גמר ומקנה חלק שדהו לחבירו כדי שיהי' יכול לצאת דינו של פאה, אולם זה צריך להיות ע"י שליחות או זכיי' [וגם אינו מובן לפי זה למה צריך לשייר אצלו אילן דוקא], וסיים בצ"ע.

(ט) **אלמא מתנות כהונה לא מזבני אינשי- פי' תוס', כלומר, דמסתמא אין אדם קונה מתנות כהונה. אולם ע' בלב ארי' דכ' לדייק ברש"י שהבין הגמ' כפשוטו, דאין אדם מוכר מתנות כהונה, שאינו רוצה להפקיע ממנו מיד מצוה ולמכור לאחרים, הלכך, אם שייר המוכר, אמרי' דמסתמא שייר אצלו מתנות הכהן. ואם לא שייר, אמרי' דמסתמא לא קיבל המוכר דמים בעד המתנות, וע"ז הביא הגמ' ראי' מרישא דמכר לו בני מעים, דנותן הלוקח המתנות ואינו מנכה לו מן הדמים, דמסתמא לא קיבל המוכר ממנו במנו בשביל המתנות. וע' בחזון איש (יו"ד רי"ד לסוגיין), דהק' דכיון דהגיזה של הלוקח והצאן של המוכר, לא קרינן בהו גז צאנך, מאי יועיל תנאי של מוכר שיתן לכהן, הא סכ"ס אין כאן מצוה, אלא מתנה בעלמא הוא דיהיב לו לכהן. ובדעת תוס' ביאר דהמוכר חייב מדינא, דכי היכי דגזו ואח"כ מכר חייב, מכר לגזוז ג"כ חייב, דמה שגזוז לוקח הו"ל גירי דמוכר, וכאילו גזוז בעצמו, ע"ש עוד.**

שילוח הקן

(י) **שילוח הקן- ע' בשו"ת חתם סופר (או"ח ק') שהביא מה שחקר החות יאיר במצות שילוח הקן, האם המצוה הוא דוקא כשצריך לבנים, או אפי' אם אינו צריך לבנים, יש מצוה לשלח האם. וע"ש מה שדן בזה, וכ' לתלות שאלה זו בטעם המצוה, דלפי מש"כ הרמב"ן על התורה, דהמצוה הוא כדי ללמדנו שלא להתאכזר על הבריות, א"כ לכאור' כל המצוה הוא רק כשצריך להבנים, דהמצוה הוא ליקח הבנים באופן של רחמנות. אבל אם אין צריך**

אין לך בו אלא מראשית הגז ואילך, וא"כ חיובא דראשית הגז לא מתחיל עד דגייז להו חמשה, וכיון דבהאי שעתא כבר מכר אותם, ולא מצא חמש צאן, לא אחייב מעולם בראשית הגז, ולכן פטור.

(ה) **גזז ומכר ראשונה- מבואר מפרש"י דמיירי דמכר הצאן, ולא רק הגיזה, אבל הרמב"ם (בכורים י', ט"ו) מפרש דמיירי במכר גיזתה. וע' בכסף משנה שהעיר דלשי' הרמב"ם יש לעי' מהו קר' הגמ' מהא דתנן הלוקח גז צאנו של עכו"ם, דלפי הרמב"ם לק"מ, די"ל דכל הגיזות היו אצל הישראל ביחד, וצ"ע.**

(ו) **אמר ר' חסדא, ר' יהודה היא- כ' התוס' הרא"ש, דאי"ז דומה לגמרי לר' יהודה, דהתם כי ליכא שיור גבי מוכר, הרי הלוקח חייב מן התורה, אבל הכא, אם לא שייר המוכר, מ"מ אין החיוב על הלוקח, כיון שאין הצאן שלו, אלא כדמפרש רבא לקמן, דא"ל מוכר מתנה דכהן לא זביני לך. והוסיף דמה דאמר רבא דהיכא דשייר מוכר, דהמוכר חייב משום דא"ל לוקח, מתנה דכהן גבך היא, זה לית לי' לר' חסדא, ולהכי מוקי לה כר' יהודה, דמדינא חייב היכא דאיכא שיור למוכר.**

(ז) **אבל שייר בעל השדה, נותן פאה על הכל- פרש"י, אף מן חלק הזרעים, יכול ליתן פאה על האילנות. ותמה התוס' הרא"ש, איך שייר יפטור פאת זרעים את האילנות, הא לא מהני מין על שאינו מינו בפאה. ותי' דכיון דעיקר שדה הוי שדה לבן, אלא שעלו קלחי אילן מאליהן הנה והנה, הו"ל זרעים עיקר ופוטריין את האילנות (וכ"כ המקדש דוד, ס"ב, א', ד"ה בההיא). וע"ע שם שהביא מהר"ש דצריך להפריש הפאה מן האילנות על האילנות דוקא, ולא מן הזרעים על האילנות.**

(ח) **נותן פאה על הכל- תמה השערי אמונה (פאה ג', ה'), מה שייר ליתן פאה על הכל, הרי אם אמרי' דכל אילן הוא שדה בפנ"ע, הא קיי"ל דאינו יכול ליתן משדה א' על חבירו, וכמו היכא דלא שייר א' לפניו. וכיון דכשמוכר האילנות הוי כל אילן שדה בפנ"ע, איך שייר ליתן מא' על חבירו [עוד תמוה, אם אמרי' דיכול ליתן מן**

לבנים כלל, הרי אדרבה, למדין אכזריות מהמצוה דמטרתה הוא שלא להתאכזר. אבל לפי מש"כ החו"י בשם הזוהר, דטעם המצוה הוא כדי לעורר רחמי אימא עילאה על בניה, א"כ ודאי יש מצוה לעשות כן אפי' אם אינו צריך להבנים, דזהו גופא הוי צורך אדם, וא"כ מצוה לעשותה אפי' אם אינו צריך לבנים.

יא) **שכיסוי הדם נוהג וכו'** - הק' תוס' (נדפס קלט:), למה לא תני שכסוי הדם נוהג בזכרים ונקבות, ושלוח הקן אינו נוהג אלא בנקבות, והניח בקו'. ותי' החי' הר"ן דהא איכא ר' אליעזר דמחייב אף בקורא זכר. והעיר הלב ארי', הא אכתי איכא חומר בכסוי הדם לענין שאר זכרים, דאף ר"א מודה לזה. ולכן כ' לפרש באו"א, דאין שייך כלל מצות שלוח הקן בהאב, דאין הבנים מתייחסים אצל האב כלל, ואינם נקראו בניו, וא"כ אי"ז חומר של כסוי הדם, דהא אין המצוה שייך כלל בשלוח הקן (ואף דאיכא מ"ד דחוששין לזרע האב, אבל כ' דקיי"ל דאף בבהמה וחי' קיי"ל דאין חוששין לזרע האב, כש"כ בעוף [וצ"ע מהו הכש"כ]).

יב) **מוקדשין מ"ט לא** - הק' החי' הר"ן, מאי ס"ד דמשלח האם, הא של הקדש הוא. ותי' דה"א דכיון שאינו יכול לשלח האם, א"כ אסור לו ליקח הבנים, קמ"ל שלח תשלח, פרט לזו, ולכן נוטל הבנים והאם, והבנים לוקח לעצמו, והאם נותן לגזבר.